

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

АНТОНІЙ АНТЕЛЕЙМОНОВ

«30» серпня 2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Основи міжнародної безпеки

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«27» серпня 2021 року, протокол №1

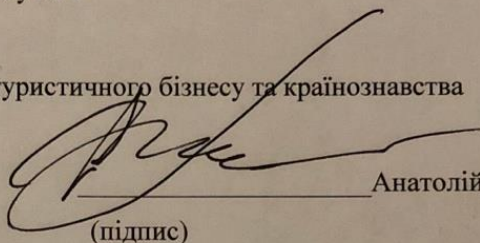
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Безрук О. О., к. політ. н., доц., доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від «26» серпня 2021 року № 1

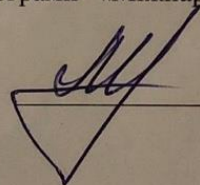
Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО
(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

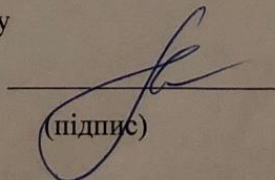

Ганна ПАНАСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «26» серпня 2021 року №1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Основи міжнародної безпеки” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

бакалавра

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Мета** викладання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок в галузі дослідження нагальних проблем міжнародної безпеки, засобів підтримки міжнародної безпеки в сучасних умовах та основних факторів впливу на її стан.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

1) загальні компетентності:

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та професійної діяльності за фахом.

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій.

2) фахові компетентності:

СК 1. Знання про природу, динаміку, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин.

СК 2. Здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема, політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК 9. Знання природи та еволюції міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

Додатковими завданнями виступають наступні:

- визначити поняття «міжнародна безпека» у контексті сучасних наукових підходів. З'ясувати яким чином це поняття співвідноситься із такими концептами як «національна безпека» та «глобальна безпека».

- розглянути об'єкти, суб'єкти, механізми, компоненти забезпечення функціонування системи міжнародної безпеки, її режими функціонування в умовах постбіполярної системи міжнародних відносин;

- виявити базові актуальні проблеми міжнародної безпеки, окреслити можливі варіанти їхнього вирішення;

- проаналізувати роль України в системі міжнародної безпеки, з урахуванням чиннику гібридного конфлікту на її території.

1.3. Кількість кредитів: 3

1.4. Загальна кількість годин 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	
Рік підготовки	
3-й	
Семестр	
5-й	
Лекції	
32 год.	
Семінарські заняття	
16 год.	
Самостійна робота	
42 год.	

1.6. Заплановані результати навчання: Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до ОПП:

Програмні результати навчання:

РН 6. Розуміти принципи використання теоретичних знань з міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародної безпеки та конфліктів, міжнародної регіоналістики при вирішенні практичних завдань.

РН 8. Визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів.

РН 13. Оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.

РН 17. Вести ділові бесіди у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

*Розділ 1. Міжнародна безпека у контексті наукових досліджень.
Системний аспект феномену міжнародної безпеки*

Тема 1. Міжнародна безпека як об'єкт наукових досліджень

Загальне уявлення про «безпеку» в суспільно-політичних науках. Визначення міжнародної безпеки. Основні інтерпретативні підходи: об'єктний та суб'єктний. Концепції міжнародної безпеки. Дилеми міжнародної безпеки. Джерела загроз на рівнях індивіду, суспільства, держави. Суб'єкти та об'єкти міжнародної безпеки. Система міжнародної безпеки. Операційні моделі міжнародної безпеки.

Тема 2. Рівні міжнародної безпеки

Національна та регіональна безпека: цілі, завдання, складові, концептуальні підходи. Національні інтереси та національні цілі. Політика національної безпеки ключових геополітичних акторів (США, КНР, РФ, Індія, ЄС, Японія) та її вплив на стан

міжнародної безпеки. Глобальний вимір міжнародної безпеки в геополітичних концепціях XX - поч. XXI ст.

Тема 3. Воєнна безпека сучасних держав

Теоретичні засади вивчення воєнної безпеки. Основні завдання комплексу заходів щодо підтримання режиму воєнної безпеки. Воєнна політика. Моделі забезпечення воєнної безпеки сучасної держави. Воєнні доктрини ключових геополітичних акторів. Воєнна безпека та міжнародна безпека: межі розподілу та масштаби взаємовпливу.

Тема 4. Основні галузі безпекової діяльності

Економічна безпека: сутність, проблеми забезпечення. Екологічна безпека. Енергетична безпека. Інформаційна безпека. Кібербезпека. Демографічна безпека.

Розділ 2. Стан та актуальні проблеми міжнародної безпеки на початку XXI ст. Україна в системі міжнародної безпеки

Тема 5. Особливості постбіполярного світового порядку: нові параметри міжнародної безпеки

Демонтаж Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Кінець моделі «3-вимірності». Наслідки деколонізації. Конкуренція за світову гегемонію. Геостратегічні інтереси США, Китаю та Росії. Глобалізація, глокалізація та регіоналізація. «Суспільство ризику». Мобільність. Міграції. Мультикультуралізм. Нерівномірність економічного розвитку. Екологічні, енергетичні та гуманітарні проблеми. Етнічні та етно-релігійні загрози. Сепаратизм. Міжнародні організації та втручання.

Тема 6. Міжнародний тероризм

Тероризм у фокусі наукових досліджень. Локальний та транснаціональний тероризм. ОМУ-тероризм. Соціально-демографічна база тероризму. Релігійний чинник тероризму. Ісламський фундаменталізм та тероризм. Боротьба з тероризмом.

■ *Тема 7. Воєнні загрози міжнародної безпеки та проблема озброєнь*

Воєнний конфлікт: визначення, основний зміст, характеристики, типологія, чинники. Війна, як специфічний тип воєнного конфлікту. Особливості сучасних воєн. Асиметричні війни. Конфлікти низької інтенсивності. Гібридні війни.

Звичайні озброєння. Торгівля зброєю. Розповсюдження зброї масового ураження. Міжнародна правова база щодо контролю над озброєннями. Міжнародна організована злочинність.

■ *Тема 8. Регіональний аспект міжнародної безпеки та європейська безпека*

Регіоналізація: зміст та особливості. Етапи розвитку процесів регіональної безпеки. Проблеми безпеки на регіональному рівні: Регіональні та міжнародні організації: співпраця в галузі безпеки. Сучасні виклики для систем регіональної безпеки.

Коріння євроцентричної моделі. Процеси реформування і розширення НАТО. Європейський Союз в системі європейської безпеки. Балкани і європейська безпека. Російська Федерація в процесах європейської безпеки. Роль ОБСЄ.

Тема 9. Проблеми безпеки на Близькому Сході та в інших регіонах

Іракський фактор. Палестинська проблема. Іранський фактор. Сирійський фактор. Проблеми безпеки в районі Магриба. Проблеми безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Північно-Східна Азія. Південно-Східна Азія. Південна частина Тихого океану. Південна Азія.

▪ *Тема 10. Україна і проблема безпеки*

Закон про національну безпеку та воєнна доктрина України: основний зміст та цілі. Загрози національної безпеки України. Характеристика економічної, енергетичної, інформаційної, екологічної безпеки України. Геополітичний вибір України: еволюція та наслідки. Гібридний конфлікт в Україні. Співпраця України з міжнародним співтовариством в галузі міжнародної безпеки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Міжнародна безпека у контексті наукових досліджень. Системний аспект феномену міжнародної безпеки												
Тема 1. Міжнародна безпека як об'єкт наукових досліджень	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Рівні міжнародної безпеки	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Воєнна безпека сучасних держав	8	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Основні галузі безпекової діяльності	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Разом за розділом 1	32	12	4	-	-	16	-	-	-	-	-	-
Розділ 2. Стан та актуальні проблеми міжнародної безпеки на початку XXI ст. Україна в системі міжнародної безпеки												
Тема 5. Особливості постбіполярного світового порядку: нові параметри міжнародної безпеки	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Міжнародний тероризм	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Воєнні загрози міжнародної безпеки та проблема озброєнь	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Регіональний аспект міжнародної безпеки та європейська безпека	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-

Тема 9. Проблеми безпеки на Близькому Сході та в інших регіонах	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Україна і проблема безпеки	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Разом за розділом 2	58	20	12	-	-	26	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	32	16	-	-	42	-	-	-	-	-	-

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Рівні міжнародної безпеки	2
2	Тема 4. Основні галузі безпекової діяльності	2
3	Тема 5. Особливості постбіполярного світового порядку	2
4	Тема 6. Міжнародний тероризм	2
5	Тема 7. Воєнні загрози міжнародної безпеки	2
6	Тема 8. Регіональний аспект міжнародної безпеки та європейська безпека	2
7	Тема 9. Проблеми безпеки на Близькому Сході та в інших регіонах	2
8	Тема 10. Україна і проблема безпеки	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи (доповіді)	Кількість годин
1	Міжнародна безпека як об'єкт наукових досліджень Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням матеріалу про еволюцію поглядів на систему міжнародної безпеки	2
2	Рівні міжнародної безпеки Зробити доповіді по механізмам забезпечення національної безпеки в окремих країнах ЄС	4
3	Воєнна безпека сучасних держав Лекційний матеріал доповнити інформацією про воєнні доктрини окремих країн (доповіді)	4
4	Основні галузі безпекової діяльності Проаналізувати забезпечення по окремим видам безпеки в США, РФ та КНР	6
5	Особливості постбіполярного світового порядку: нові параметри міжнародної безпеки Проаналізувати суперечливості розвитку світу на поч. XXI ст. і пов'язаний з цим стан міжнародної безпеки	4
6	Міжнародний тероризм Лекційний матеріал доповнити інформацією про феномен «ІДІЛ», як терористичної квазі-держави та інші терористичні чинні організації в світі	4

7	Воєнні загрози міжнародної безпеки та проблема озброєнь Розширити лекційний матеріал інформацією про правові основи регулювання нерозповсюдження ЗО та ЗМУ	4
8	Регіональний аспект міжнародної безпеки та європейська безпека Проаналізувати проблемні моменти законодавчого і практичного характеру в галузі забезпечення регіональної безпеки в ЄС	4
9	Проблеми безпеки на Близькому Сході та в інших регіонах Проаналізувати наслідки «Арабської весни» у контексті дестабілізації ситуації в регіоні	4
10	Україна і проблема безпеки Лекційний матеріал доповнити поглибленим вивченням змісту загроз по видам безпеки в Україні	6
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовується низка методів:

за джерелом передачі навчальної інформації - словесні методи - бесіда, лекція, проблемна лекція;

наочні методи - ілюстрація, презентація;

за логікою передачі та сприймання інформації – індуктивно-дедуктивний метод;

репродуктивний, творчий, проблемно-пошуковий методи - під час проведення семінарських занять.

8. Методи контролю

Вивчення дисципліни «Основи міжнародної безпеки» передбачає застосування *поточного* та *семестрового* видів контролю.

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

1. *Поточний контроль* здійснюється у формі письмових контрольних робіт, які проводяться за підсумками вивчення кожного із розділів навчальної дисципліни і являють собою тестові завдання. Бали отримані за контрольні роботи додаються до балів, що були отримані студентами за виконані види навчальних робіт протягом семестру. Отримана сума балів є результатом поточної успішності. Максимальне значення дорівнює 60 балам.

До вищезгаданих видів навчальних робіт відносяться наступні: *усна доповідь* на семінарському занятті; участь в *обговоренні* доповіді або в *дискусії* на семінарському

занятті; написання *есе* з актуальних проблем світової політики; підготовка та захист *реферату*; *експрес-опитування* – усне або письмове надання відповідей на запитання з пройденого матеріалу протягом 5-10 хв.

2. *Семестровий контроль* з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді письмової залікової роботи. Час виконання – 40 хвилин. Кількість питань – 2. Максимальна кількість балів передбачена за відповіді на кожне запитання складає 20 балів. Відповідно – максимальна кількість балів за виконання залікової роботи дорівнює 40 балам. Таким чином, за семестр студент(ка) має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання відповідей на заліковій роботі: відповідність змісту поставленим запитанням, структура, логіка та повнота відповіді; використання релевантної термінології. Дисциплінарні вимоги: належне оформлення залікової роботи; дотримання хронометражу; самостійність виконання.

9. Схема нарахування балів

Основні критерії оцінювання за видами робіт наведено в таблиці 1.

Таблиця 1. Основні критерії оцінювання за видами студентських робіт

Вид роботи	Критерії оцінювання
<u>Усна доповідь</u>	Відповідність змісту заявленій темі доповіді; логічність, послідовність та чіткість викладення; оперування категоріально-термінологічним апаратом навчальної дисципліни; якість відповідей на поставленні запитання
<u>Обговорення доповіді, дискусія</u>	Формулювання актуальних, слушних запитань по темі доповіді; висловлення власної думки, ремарок, доповнень з обговорюваної проблеми; демонстрація аналітичних здібностей; використання термінології
<u>Есе</u>	Актуальність обраної теми; логіка викладення, чіткість та послідовність; ступінь аргументації власних висновків; рівень обізнаності по заявленій темі; якість аналітики; унікальність; самостійність виконання
<u>Експрес-опитування</u>	Відповідність змісту відповіді поставленим запитанням; дотримання хронометражу; кількість вірних відповідей

Відповідно до структури навчальної дисципліни та враховуючи означені критерії оцінювання передбачено наступний алгоритм нарахування балів протягом семестру (див. Табл. 2).

Таблиця 2. Алгоритм нарахування балів та розрахунок поточної успішності

Вид роботи (передбачуваний за розділом)	Діапазон оцінювання (бали)	Максимально- накопичувальна кількість балів
1.	2.	3.
Розділ 1		
Усна доповідь (Т.2, Т.4)	1–3	6
Обговорення доповіді, дискусія (Т.2, Т.4)	1-2	4
Експрес-опитування (Т.1, Т.3)	1-3	6
Есе	1-4	4
Контрольна робота за розділом 1 (поточний контроль)	0–5	5
РАЗОМ за розділом 1		25
Розділ 2		
1.	2.	3.
Усна доповідь (Т.5–Т.10)	1–3	18
Обговорення доповіді, дискусія (Т.5–Т.10)	1-2	12
Контрольна робота за розділом 2 (поточний контроль)	0–5	5
РАЗОМ за розділом 2		35
РАЗОМ за семестр		60

Таблиця розподілу балів

Поточний контроль, самостійна робота										Разом	Залікова робота	Сума
Розділ 1				Розділ 2						60	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
25				35								

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. праці / О. С. Власюк. – К. : НІСД, 2016. – 528 с.
2. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. – Київ : НАДУ, 2016. – 784 с.
3. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія. К., *Центр навчальної літератури*, 2019. 416 с.
4. Дзьобань О.П. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади [моногр.] Х., *Право*, 2021. 776 с.
5. Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки. Київ. КНТ. 2008. 631 с.
6. Конфлікти, що змінили світ / авт. кол. Наталя Іщенко (Гумба), Ігор Попов та ін. Харків, *Фоліо*, 2020. 192 с.
7. Куц Г.М. Концептуалізація понять «національна безпека» і «державна безпека» у політико-правовому дискурсі. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки, збірник наукових праць. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2020. Вип. 1 (20). С. 139-153.
8. Мала енциклопедія міжнародної безпеки (за заг.ред. Ю. Л. Бошицького). Київ. Вид-во Європейського університету. 2012.
9. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова ; за ред. К. А. Кононенка. – К. : НІСД, 2013. – 56 с.
10. Політологічний енциклопедичний словник за ред. М. П. Требіна. Харків: *Право*, 2015. 816 с.
11. Рущенко І.П. Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога / монографія. Х.: ФОП Павленко О.Г., 2015. 268 с.
12. Рущенко, Ігор. Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту. ВД «Києво-Могилянська Академія», 2020. 436 с.
13. Почепцов, Георгій. Фейк. Технології спотворення реальності. ВД «Києво-Могилянська Академія», 2020. 224 с.
14. Шергін С. Політологія міжнародних відносин. К., *Центр навчальної літератури*, 2019. 256 с.
15. Юхименко, Петро. Глобалізація та політика національної безпеки. К., *Центр навчальної літератури*, 2021. 408 с.
16. Buzan, Barry, Wæver, Ole. Regions and Powers. The Structure of International Security. *Cambridge University Press*. 2003. 564 p.
17. Booth, Ken. Theory of World Security. *Cambridge University Press*. 2007. 489 p.
18. Luttwak, Edward. Strategy: the logic of war and peace. *The Belknap Press of Harvard University press*, 2001.

Допоміжна література

1. Бодрийяр, Ж. Дух тероризма. Войны в заливе не было / Ж. Бодрийяр; [пер. с фр. А. Качалова]. М. : РИПОЛ классик, 2016. 224 с.
2. Марко С. Хроника гибридной войны. Киев, 2016. 248 с.
3. Мюнклер Г. Осколки войны: Эволюция насилия в XX и XXI веках / Пер. с нем. А. И. Лоскутовой. М.: Кучково поле, 2018. 384 с.
4. Райтшустер Б. Путинократия. Человек власти и его система. Харьков: Виват, 2015. 368 с.

5. Тымчук Д., Карин Ю. и др. Вторжение в Украину: хроника российской агрессии. К., Брайт Стар Паблшинг, 2016. 240 с.
6. Шваб К., Малере Т. COVID-19: Великая перезагрузка. ВЭФ. 2020. 289 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org.ua>
2. Foreign Affairs /magazine/. URL: <https://www.foreignaffairs.com>
3. Foreign Policy. URL: <https://foreignpolicy.com>
4. International Security Journal. URL: <https://direct.mit.edu/isec>
5. Stockholm International Peace Research Institute. URL: <https://sipri.org>
6. RAND Corporation: Global Security. URL: <https://www.rand.org/topics/global-security.html>
7. The International Institute for Strategic Studies. URL: <https://www.iiss.org>
8. UN. URL: <https://www.un.org/en/>
9. Закон України «Про національну безпеку України» (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
10. Новости ООН. Международная безопасность. URL: <https://news.un.org/ru/tags/mezhdunarodnaya-bezopasnost>
11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України». Указ Президента України №121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Google Classroom (<https://classroom.google.com/c/MTU4NDI2Njk2MzU0>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти залік у письмовій формі дистанційно на платформі Google Classroom в дистанційному курсі «Основи міжнародної безпеки», режим доступу: <https://classroom.google.com/c/NDA4OTEyNTYwMjY5>.